Raadsvergadering d.d. 1 juli 2021

Voorstelnummer 57-2021
Agendanummer 13
Zaaknummer Z20080424
Onderwerp: Accorderen RES 1.0
Portefeuillehouder: Wethouder Runderkamp

Aan de raad.

Gevraagde beslissing

- In te stemmen met de RES 1.0 NHZ voor het zover gemeente Edam-Volendam aangaat. Met als belangrijkste punten:
    - De ambitie van de regio Noord-Holland Zuid van 2,7 TWh als uitgangspunt te hanteren voor opwek in 2030 in de regio Noord-Holland Zuid, en daarmee bij te dragen aan de landelijke opgave van 35 TWH hernieuwbare energie in 2030.
    - De kaart met globale zoekgebieden voor opwek van grootschalige wind- en zonne-energie daarvoor als uitgangspunt te hanteren.
- De uitkomsten van de RES 1.0, die effect hebben op gemeente Edam-Volendam, mee te nemen bij de uitwerking van de uitvoeringsinstrumenten voor omgevingsbeleid

Samenvatting

Dit voorstel draagt bij aan de doelstellingen voor duurzaamheid van de gemeente Edam-Volendam. De RES (Regionale Energie Strategie) is een van de acties voortvloeiend vanuit het Klimaatakkoord van 2019, wat zich richt op de reductie van CO2- uitstoot. Om deze doelen te behalen, wordt er in Nederland binnen dertig regio's RES'en ontwikkeld. Om hier richting aan te geven, zodat de wensen en ambities van de gemeente Edam-Volendam hierin meegenomen worden, draagt de gemeente Edam-Volendam actief bij. Noord-Holland Zuid (NHZ) is een van de 30 energieregio's. De energieregio's maken in de RES afspraken om in 2030 samen 35 terawattuur (TWh) aan grootschalige hernieuwbare elektriciteit op land opwekken. Ook wordt in de Regionale Structuur Warmte (RSW) toegewerkt naar het maken van afspraken over de inzet van regionale duurzame warmtebronnen.
Hoofdstuk 10 van de RES 1.0 (vanaf pagina 181) gaat in op de deelregio Zaanstreek-Waterland.

Onderbouwing en alternatieven

In het RES-proces van Noord- Holland Zuid wordt interbestuurlijk samengewerkt tussen de 29 gemeenten, de provincie en de 3 waterschappen. De deelnemende overheden behouden daarin de eigen rol van het bevoegd gezag.
De RES 1.0 is een actualisatie, verdieping en concretisering van de concept-RES (april 2020). Meerdere zoekgebieden zijn geschrapt of aangepast, naar aanleiding van ontvangen reacties, wensen en bedenkingen, of nader onderzoek. Ook alle wensen en bedenkingen vanuit de gemeente Edam-Volendam zijn verwerkt in de RES 1.0.

Theoretische potentie deelregio Zaanstreek-Waterland

De theoretische potentie voor opwekking van duurzame energie in de zoekgebieden van de regio Zaanstreek-Waterland is 320 GWh (0,32 TWh): zonne-energie op grote daken, boven parkeerterreinen en op nog uit te geven bedrijventerrein. Daarbovenop komt de huidige opwek (90 GWh / 0,09TWh). De totale potentie van Zaanstreek/Waterland telt dus op tot 410 GWh (0,41 TWh). In de concept RES betrof dit nog 0,43 TWh. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat er na de wensen en

©ev 2020

bedenkingen nog uit te geven bedrijventerreinen zijn geschrapt als potentie voor het opwekken van duurzame energie.
Hoofdstuk 10 van de RES 1.0 (vanaf pagina 181) gaat in op de deelregio Zaanstreek-Waterland.

Zoekgebieden Edam-Volendam
Hoofdstuk 2.1 van de RES 1.0 geeft een toelichting op het aanbod en de zoekgebieden in Noord-Holland Zuid.
Voor de gemeente Edam-Volendam zijn geen zoekgebieden opgenomen voor wind of zon op land. In de wensen en bedenkingen periode van april tot en met september 2020 heeft de gemeenteraad zich nadrukkelijk uitgesproken, wind en zon op land niet opportuun te vinden voor onze landelijke gemeente.
Wel is de potentie voor zon op daken (van bedrijven, maatschappelijk vastgoed en parkeerplaatsen) in kaart gebracht. Het betreft hier nadrukkelijk een potentie. Hier zal na de vaststelling van de RES 1.0 nader onderzoek nodig zijn en een integrale afweging.

Financiële aspecten
Het budget voor het regionale RES-proces en de ondersteuning door de programmaorganisatie RES NHZ is tot de RES 1.0 geborgd door een landelijke en provinciale bijdrage. Het is de wens van de betrokken overheden om de regionale ondersteuningsstructuur voor de RES voort te zetten tot aan 2025, met een tussentijdse evaluatie in 2023. Hiervoor wordt een regionaal uitvoeringsprogramma opgesteld. De invulling hiervan is mede afhankelijk van een rijksbijdrage voor het vervolgproces. Een besluit over een rijksbijdrage is aan het nieuwe kabinet en wordt niet eerder dan in de tweede helft van 2021 verwacht. Mogelijk is cofinanciering vanuit de 20 overheden nodig. Bij het regionaal uitvoeringsprogramma wordt een dekkingsvoorstel opgenomen. Eind 2021 wordt een besluit genomen over het regionaal uitvoeringsprogramma.

Extra uitvoeringslasten gemeenten
Voor de uitvoering van het Klimaatakkoord hebben gemeenten, provincies en waterschappen de komende drie jaar 1,8 miljard euro nodig. Dat adviseert de Raad voor het Openbaar Bestuur in het advies Van Parijs naar praktijk. De uitvoeringslasten voor gemeenten komen neer op circa € 600 miljoen per jaar. Een besluit hierover is aan het nieuwe kabinet en wordt niet eerder dan in de tweede helft van 2021 verwacht.

Personele aspecten
De uitvoering van de RES vraagt om extra inzet van gemeenten, concreet houdt dit o.a. in:
- Organiseren en faciliteren van participatie en informatie rondom de RES en de doelen van de RES (bijvoorbeeld "alle daken vol zonnepanelen").
- Zoekgebieden en initiatieven nader onderzoeken: Faciliteren projecten voor zonnepanelen op daken bij particulieren, bedrijven en maatschappelijk vastgoed. En tevens onderzoeken van de mogelijkheden van zon op parkeerplaatsen en het met die bestemming overkappen van parkeerplaatsen.
- Borging in omgevingsbeleid en vergunningverlening
- Loket voor lokale initiatieven (beantwoorden van vragen, faciliteren initiatieven van inwoners en bedrijven)
- Opstellen uitvoeringsgericht beleid (bijv. over financiële participatie, stimuleringsregelingen)
- Vaststellen van samenwerkingsafspraken m.b.t. de uitvoering (bijv. met netbeheerder en met de buurgemeenten)
- Regionale coördinatie (deelregio)

©ev 2020

De taken en uitvoering liggen bij de beleidsmedewerker duurzaamheid en milieu.

Risico's

- Juridische status RES: De in de RES 1.0 gemaakte afspraken krijgen een juridische status als deze worden uitgewerkt en vastgesteld in omgevingsrechtelijke instrumenten (het omgevingsbeleid). Er is daarom geen mogelijkheid tot beroep en bezwaar op de RES.
- MER-plicht: de RES is niet plan-mer-plichtig op grond van het Nederlandse recht. Er is nog geen jurisprudentie of de RES op grond van de Europese Strategische Milieu Beoordeling (SMB-Richtlijn) mer-plichtig is. Daarom heeft de energieregio deelgenomen aan een landelijke pilot en is op basis van de concept-RES NHZ advies gevraagd aan de 'Commissie voor de MER', om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de vereisten van een plan-mer, zonder deze formeel te doen. In het katern 'MER en milieueffecten' wordt hier dieper op ingegaan.
- Verdrag van Aarhus: er is geen jurisprudentie wat betreft de inspraakverplichtingen voor de RES volgens van het Verdrag van Aarhus. In het katern 'RES-proces: van startnotitie tot RES 1.0' is beschreven wanneer en op welke manier participatie is georganiseerd tijdens het RES-proces.

Gevolgde procedure

Het bod en de zoekgebieden van de RES zijn de uitkomst van een intensief participatieproces van de afgelopen twee jaar. Er is bottom-up verkend wat de mogelijkheden voor zonne- en windenergie op land zijn. Daarvoor is gesproken met gemeenten in de regio, provincie, waterschappen, netbeheerders, inwoners, ondernemers, energiecoöperaties, woningcorporaties, onderwijsinstellingen, agrariërs en maatschappelijke organisaties op het gebied van natuur en milieu. Uit dit intensieve bottom-up proces zijn 32 zoekgebieden voortgekomen voor de opwekking van zon- en windenergie op land

Burgerparticipatie, inspraak, zienswijzen en communicatie

Participatie

In het katern 'RES-proces: van startnotitie tot RES 1.0' is een uitgebreide beschrijving van het doorlopen participatieproces opgenomen.

Participatie stopt niet maar blijft doorlopen richting de RES 2.0 én op (lokaal) projectniveau. Het is aan initiatiefnemers om onder regie van de gemeente samen met belanghebbenden de zoekgebieden verder uit te werken. Lokale participatie is daarin een gezamenlijke verantwoordelijkheid, en sluit aan op wat overheden rond participatie moeten regelen (in de geest van de Omgevingswet).

Voorafgaand aan het voorgenomen besluit

Juridische status RES: De in de RES 1.0 gemaakte afspraken krijgen een juridische status als deze worden uitgewerkt en vastgesteld in omgevingsrechtelijke instrumenten (het omgevingsbeleid). Er is daarom geen mogelijkheid tot beroep en bezwaar op de RES.

Na het te nemen besluit

De website en nieuwsbrief van de energieregio NHZ zijn het centrale communicatiemiddel. Op de website zijn alle documenten gepubliceerd, waaronder de startnotitie, fotodocumenten, scenario's, concept-RES en de reactienota. U kunt hier kennis van nemen via: www.energieregionhz.nl. U kunt zich ook inschrijven voor de nieuwsbrief.

©ev 2020

De voorlopige RES 1.0 NHZ zal na het collegebesluit op 20 april 2021 openbaar gemaakt worden en gepubliceerd op www.energieregionhz.nl.

Op 28 april is er een brede (online) informatiebijeenkomst voor eenieder, tijdens de bijeenkomst wordt een toelichting gegeven op de RES 1.0.

De communicatie- en informatiemiddelen die worden ingezet om de gemeenteraad op de hoogte te houden zijn:
- Regionale raadsinformatiebijeenkomst
- Reflectiebijeenkomst RES NH (19 mei 2021)
- Raadsinformatiebrieven

Rapportage, verantwoording en evaluatie

Uitvoeringsaspecten, evaluatie en actualisatie

De precieze haalbaarheid, wenselijkheid en invulling van de zoekgebieden (waaronder tevens zon op grote daken en parkeerplaatsen) worden verder onderzocht. Hierdoor kunnen zoekgebieden nog worden aangepast of zelfs afvallen. De praktijk zal uitwijzen welke zoekgebieden haalbaar zijn. Daarom wordt de RES elke 2 jaar geëvalueerd en geactualiseerd. De provincie Noord-Holland heeft een regierol in het bijhouden van de data, ter ondersteuning van de monitoring van de voortgang van de uitvoering. Samenwerkingsafspraken over data en monitoring worden uitgewerkt in het regionale uitvoeringsprogramma.

Tijdlijn RES

Voor de RES geldt de volgende tijdslijn, zoals opgenomen in de landelijke '*handreiking regionale energiestrategie (okt 2019)'*:

-	1 oktober 2020	opleveren concept-RES
-	1 juli 2021	opleveren vastgestelde RES 1.0
-	1 juli 2023	opleveren RES 2.0, tussentijds ijkmoment van de RES
-	1 januari 2025	omgevingsvergunningen voor zon- en windprojecten zijn verleend
-	1 juli 2025	opleveren RES 3.0, tussentijds ijkmoment van de RES
-	1 januari 2030	35 TWh hernieuwbare elektriciteit op land is gerealiseerd.

Aanvullende toelichting op vraagstelling, context en maatschappelijke meerwaarde

Regionale samenwerking en lokale besluiten

In het RES-proces van Noord- Holland Zuid wordt interbestuurlijk samengewerkt tussen de 29 gemeenten, de provincie en de 3 waterschappen. De deelnemende overheden behouden daarin de eigen rol van het bevoegd gezag.

In het proces om te komen tot de RES 1.0 heeft gemeente Edam-Volendam reeds een aantal besluiten genomen:

- In 2019 heeft de gemeenteraad de *Startnotitie RES NHZ* vastgesteld, met daarin de kaders voor het RES-proces.
- In april 2020 heeft het college besloten de *concept-RES NHZ* vrij te geven voor deelnemers en betrokkenen in het RES-proces, zodat zij door middel van een digitale consultatie in de periode van april tot eind september hun reactie konden geven op de voorlopige concept RES-NHZ.
- In april 2020 heeft het college de *concept-RES NHZ* vrijgegeven, en deze aan u voorgelegd voor het uiten van wensen en bedenkingen. Ook heeft het college ingestemd om de concept-RES NHZ aan te bieden aan het Nationaal Programma voor doorrekening en advies.

©ev 2020

- In september 2020 heeft de raad besloten over haar *wensen en bedenkingen* naar aanleiding van de concept-RES.
- In december 2020 heeft het college kennisgenomen van *de reactienota*, met daarin de voorgestelde wijzigingen voor de RES 1.0, naar aanleiding van de uitkomsten van de digitale consulatie en de wensen en bedenkingen, deze is tevens ter informatie naar u als raad verzonden.

De ambitie van de RES Noord-Holland Zuid
Tijdens het proces tot aan de RES 1.0 zijn onderzoeken gedaan, scenario's verkend, effecten onderzocht en vele bijeenkomsten georganiseerd en gesprekken gevoerd over de (on)mogelijkheden van zonne- en windenergie op land in de regio. Dit heeft geresulteerd in de 32 zoekgebieden zoals deze zijn opgenomen op de kaart van de RES 1.0.
De ambitie van de regio is om zich in te zetten voor de realisatie van 2,7 TWh zon- en windenergie in 2030. Omdat de potentie van de zoekgebieden groter is (3,2 TWh), geeft dit ruimte om in de verdere uitwerking van de plannen op zoek te gaan naar de meest optimale oplossingen, gezien vanuit draagvlak, ruimtelijke inpassing en systeemefficiëntie. Hierdoor kunnen zoekgebieden worden aangepast, afvallen of worden toegevoegd.

Geen blauwdruk maar dynamisch document
Het RES-proces is dynamisch en de RES 1.0 geeft een tussenstand weer: het is een momentopname. In de online RES-viewer wordt de actuele stand van de zoekgebieden bijgehouden. Dit betekent dat nieuwe zoekgebieden aan de viewer kunnen worden toegevoegd volgend op de vaststelling van de RES 1.0. Naast de zoekgebieden in de RES, kunnen bottom-up nieuwe ideeën en initiatieven ontstaan om op land hernieuwbare energie op te wekken. Het is belangrijk om ook dergelijke initiatieven te onderzoeken en de mogelijkheden en onmogelijkheden te verkennen. Initiatiefnemers doen daarvoor een eerste verkenning naar de haalbaarheid (onder andere naar draagvlak, netinfrastructuur, ecologie en goede ruimtelijke inpassing). Nieuwe initiatieven worden (los van besluitvorming over de RES) voorgelegd aan raad of college. Na vaststelling worden ze meegeteld in de RES 2.0. Ook nieuwe technieken of innovaties kunnen een rol gaan spelen. Daarom wordt de RES iedere twee jaar geactualiseerd.

In de RES 1.0 wordt voor de zoekgebieden gebruikt gemaakt van de nieuwe landelijke rekenmethodiek (dec '20). In de RES 1.0 zijn minder zoekgebieden opgenomen dan in de concept-RES, toch zorgt deze nieuwe rekenmethodiek voor een hogere potentie (GWh) van de zoekgebieden in de RES 1.0, t.o.v. de concept-RES. Door de landelijke rekenmethodiek aan te houden, zijn de RES-en in NL op telbaar en vergelijkbaar. De rekenmethodiek is theoretisch. De praktijk zal uitwijzen wat haalbaar is. Daarom wordt in de RES uitgegaan van een gedeeltelijke benutting van de potentie van zoekgebieden. De precieze haalbaarheid, wenselijkheid en invulling worden verder onderzocht. Hierdoor kunnen zoekgebieden nog worden aangepast of zelfs afvallen. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) houdt daarom rekening met een onzekerheidsmarge bij de doorrekening van de RES'en.

Producten en analyses
Naast de RES 1.0 zijn er producten en analyses gemaakt en samenwerkingen ontstaan die gaan helpen om de zoekgebieden verder uit te werken en de RES tot uitvoering te brengen:
- Liander heeft een netimpactanalyse uitgevoerd voor de concept-RES en de RES 1.0. Deze analyses zijn waardevolle input voor de verdere concretisering van de zoekgebieden en het maken van samenwerkingsafspraken voor de uitvoering van de RES.

©ev 2020

- Er is een online ‘storymap’ ingericht waarin alle processtappen en achterliggende documenten op een heldere en voor iedereen toegankelijke manier wordt gepresenteerd.
- Er is een openbare online RES-viewer ingericht waarop de actuele situatie van de zoekgebieden kan worden bekeken. Dit betekent dat als een gemeente besluit om een zoekgebied toe te voegen, te wijzigen of te schrappen dat dit zichtbaar wordt in de viewer.
- Elk zoekgebied in de RES-viewer heeft een ‘gebiedspaspoort’. Het gebiedspaspoort biedt informatie en een technische beschrijving van het zoekgebied, zoals de status van het zoekgebied, een beschrijving van de locatie(s), het (potentieel) opwekkingsvermogen, de stappen van participatie, uitgangspunten voor lokaal eigendom, de technische mogelijkheden van de bestaande energie-infrastructuur en hoe omgegaan wordt met geldende beperkingen en beleidskaders.
- Over sommige reacties op de concept-RES kon nog geen besluit kon worden genomen, omdat nog niet alle kennis of informatie beschikbaar was. Voor deze reacties zijn rondom specifieke onderwerpen thematafels georganiseerd, met als doel om samen met belanghebbenden, stakeholders en experts dilemma’s op te lossen, kansen te benutten en inspiratie op te doen waarmee de RES verrijkt kan worden. Uit de verschillende thematafels zijn aanbevelingen en handreikingen voortgekomen (zie Katern Thematafels)
- Er zijn samenwerkingsverbanden ontstaan tussen betrokken partijen die meedenken en meedoen, zoals de samenwerking tussen de participatiecoalitie, samenwerkingen op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt en concrete initiatieven van samenwerkende energie coöperaties. Op het gebied van innovatie is de samenwerking ontstaan met What Design Can Do (WDCD).

Na vaststelling RES 1.0-vervolg
Het raadsbesluit reikt voor wat betreft de kaarten alleen over het grondgebied van uw gemeente. U neemt een besluit over de RES 1.0 en de doorwerking daarvan in het omgevingsbeleid. De katernen geven achtergrondinformatie, hierover vindt geen besluitvorming plaats.

Besluiten over zoekgebieden worden meegenomen in de verdere uitwerking van zoekgebieden en in de kaart van de RES-viewer verwerkt.
(https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWebP/index.html?viewer=RES_Zoekgebieden)

De in de RES 1.0 gemaakte afspraken worden, met inachtneming van de door u mogelijk ingediende moties en/of amendementen, door het college uitgewerkt en vastgesteld in de uitvoeringsinstrumenten van het gemeentelijk omgevingsbeleid, zoals de omgevingsvisie, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning(en). Er wordt toegewerkt naar haalbare projecten met draagvlak en vergunningverlening in 2025.

Bij de uitwerking van de RES in de uitvoeringsinstrumenten van het omgevingsbeleid, vindt de integrale afweging plaats van alle ruimtelijke opgaven. Het afwegingskader voor de RES (kwantiteit, draagvlak, ruimtelijke inpassing en net efficiëntie) heeft op verschillende momenten van het RES-proces geleid tot keuzes. Daarom helpen de uitkomsten uit het RES-proces bij het maken van integrale afwegingen in het omgevingsbeleid.

Wijzigingen in het RES-document kunnen niet eerder dan in de RES 2.0 worden verwerkt. De RES 1.0 wordt op 9 juli 2021, samen met eventuele moties en amendementen, aangeboden aan het Nationaal Programma RES en het Planbureau voor de Leefomgeving voor doorrekening.

©ev 2020

Daarnaast wordt er een plan gemaakt voor een regionaal uitvoeringsprogramma, waarvoor na de zomer input bij u wordt opgehaald. In het regionaal uitvoeringsprogramma wordt vastgelegd:

- regionale samenwerkingsafspraken met betrekking tot:
    - De uitwerking van de zoekgebieden voor zon en wind.
    - De uitwerking van de Regionale Structuur Warmte.
- afspraken, kaders en aanpak voor het proces naar de RES 2.0
- afspraken m.b.t. data en monitoring
- afspraken over inzet en verdeling van capaciteit en uitvoeringsbudget

Bijlagen

B1: Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid 1.0
B4: Netimpactanalyse Liander

- Katernen (hierover vindt geen besluitvorming plaats):
    - Katern thematafels
    - Katern rollen en beleidskaders
    - Katern proces
    - Katern innovatie
    - Katern mer
    - Katern energie-infrastructuur
- Zie het bericht over kamerbrief over de continuering van de ondersteuning RES-proces (https://www.regionale-energiestrategie.nl/Nieuws/1890136.aspx)
- De link naar het ROB-advies vindt u op https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2021/01/25/advies-van-parijs-naar-praktijk

Edam-Volendam, d.d. 20 april 2021

Het college van burgemeester en wethouders van Edam-Volendam,

de secretaris, de burgemeester,
H. van der Woude L.J. Sievers.

©ev 2020